

1. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 „Облік і аудит” / Ф.Ф.Бутинець, С.В.Івахненко, Т.В.Давидюк, Т.В.Шахрайчук; За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир: ПП „Рута”, 2002. – 544 с.

2. Дубій О. 12 уроків з 1С:Бухгалтерії: Порадник користувача ПК. – 2-е вид. – Львів: „БАК”, 2002. – 232 с.

3. 1С:Предприятие 7.7. «Бухгалтерский учет для Украины». Редакция 2. Руководство по ведению учета (описание конфигурации). – М.: Фирма «1С», 2001. – 307 с.

4. Чистов Д.В., Таранов А.В., Заремба О.А., Заремба А.В. Хозяйственные операции в компьютерной бухгалтерии 7.7 для Украины: Уч. пособие. – К.: Диасофт, 2002. – 528 с.

5. Уткин Ю.А. Курс бухгалтерского учета с помощью программы 1С: Бухгалтерия 7.7 для Украины: Методическое пособие к практическим занятиям. – Харьков: ИПЦ «Ксилон», 2003. – 500 с.

Отримано 20.04.2004

УДК 658.5

Л.О.УКРАЇНСЬКА, д-р екон. наук, О.В.ІВАНІСОВ

Харківський державний економічний університет

ОБГРУНТУВАННЯ ТА ВИБІР МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ

Головними задачами вдосконалення підготовки виробництва в сучасних умовах є: прискорення процесів створення і впровадження у виробництво нової техніки і підвищення ефективності підготовки виробництва і освоєння нових видів продукції. Конкретні шляхи рішення цих задач реалізуються в результаті дослідження і використання внутрішньовиробничих резервів.

Головною метою удосконалення підготовки виробництва до випуску нової продукції є пошук невикористаних можливостей подальшого скорочення термінів і витрат на створення нової техніки, підвищення її якості і ефективності. Основними можливостями удосконалення підготовки виробництва є резерви, які поділяються на три великі групи: прискорення підготовки виробництва до випуску нової продукції; скорочення витрат на розробку і освоєння виробництва нових виробів; підвищення технічного рівня і економічності нових видів продукції.

Використовування резервів прискорення підготовки виробництва повинне забезпечити скорочення періоду розробки, освоєння і впровадження у виробництво нових видів продукції. Оскільки процес створення нових виробів включає період роботи і час перерв між окремими етапами, то реалізація резервів скорочення термінів підготовки виробництва припускає необхідність скорочення часу робочого періоду і усунення всякого роду перерв між частинами процесу.

Використовування резервів скорочення витрат на підготовку виробництва забезпечує зниження витрат праці, матеріальних ресурсів і грошових коштів на створення конкретних видів нової продукції.

У свою чергу, резерви прискорення підготовки виробництва і скорочення витрат за способами їх реалізації можуть бути підрозділені на наступні групи: організаційні резерви – це резерви скорочення часу підготовки виробництва і витрат на її здійснення шляхом поліпшення організації робіт зі створенням нової техніки і організації праці працюючих, технічні резерви – резерви скорочення часу підготовки виробництва і витрат за рахунок механізації і автоматизації робіт і розвитку матеріально-технічної бази підготовки виробництва; резерви вдосконалення управління підготовкою виробництва, тобто скорочення термінів і витрат, на основі підвищення якості управління процесами створення і упровадження нової продукції [1, с.174].

Процес створення нової продукції вимагає значних витрат трудових, матеріальних і грошових ресурсів. Але створювана нова техніка забезпечує отримання економії живої і упередженої праці при її виробництві і експлуатації. Зіставлення витрат на нову техніку з одержаним від її упровадження економічним ефектом показує економічну ефективність нової техніки. Ефективність робіт, виконуваних в ході підготовки виробництва, знаходить вираз в ефективності створюваної техніки. Звідси виникає основна економічна задача підготовки виробництва: при мінімально можливих витратах створити передову в технічному відношенні техніку, що забезпечує отримання щонайвищого економічного ефекту при її упровадженні у виробництво. Рішення цієї задачі вимагає використання резервів підвищення технічного рівня і економічності створюваних виробів.

До резервів підвищення технічного рівня і економічності створюваної техніки відносяться резерви підвищення якості нової продукції і невикористані можливості зниження витрат праці, матеріальних ресурсів і грошових коштів. Ці резерви можуть бути зведені в дві групи: резерви, які виявляються в процесі виробництва нової продукції, і резерви її експлуатації.

У свою чергу вони можуть виступати як конструкторські, технологічні і організаційно-технічні. Конструкторські резерви – це резерви підвищення якості виробів, зниження витрат на їх виготовлення і підвищення економічності експлуатації за рахунок вдосконалення конструкції створюваної техніки. Технологічні резерви – це резерви збереження якості виробів і підвищення економічності їх виробництва і експлуатації на основі застосування прогресивних рішень в процесі технологічної підготовки виробництва. Організаційно-технічні резерви – це

резерви підвищення якості і економічності нової продукції за рахунок вдосконалення організації підготовки виробництва [1, с.191].

Для визначення конкретних шляхів вдосконалення організації підготовки виробництва необхідно всесторонньо проаналізувати стан процесів створення нових видів продукції на підприємстві. Для аналізу використовується система техніко-економічних показників, які дозволяють оцінити стан і рівень організації підготовки виробництва. Всі показники підрозділяються на групи:

1. Показники, що характеризують ступінь оновлення продукції, яка випускається підприємством: питома вага нових виробів в загальному випуску підприємства; угруповання продукції, що випускається, за давністю знаходження у виробництві; коефіцієнт оновлення продукції; питома вага продукції, що відповідає вищому світовому рівню. Ці показники характеризують ступінь напруженості робіт по підготовці виробництва і зусилля колективу підприємства, спрямовані на заміну продукції на нову, більш досконалу.

2. Показники, що характеризують виробничі можливості підприємства для освоєння і випуску нових виробів: виробничі потужності цехів підготовки виробництва (інструментальні, нестандартного устаткування та ін.) і їх відповідність задачам освоєння нової продукції; характеристика виробничих можливостей технічних служб підприємства; наявність вільних або звільняємих виробничих потужностей в цехах основного виробництва, структура кадрів підприємства і кваліфікаційний склад працюючих та ін. Ця група показників використовується при аналізі виявлення можливостей підприємства освоїти в необхідні терміни випуск нової продукції.

3. Показники, що характеризують стан технічної підготовки виробництва: ступінь технічної прогресивності нових конструкцій; рівень конструктивної спадкоємності; показники технологічності конструкцій; питома вага прогресивних технологічних процесів; коефіцієнт технологічної оснащеності виробів; ступінь технологічної стандартизації, рівень механізації і автоматизації виробничих процесів та ін. Ці показники дають можливість оцінити ступінь прогресивності конструкторської і технологічної підготовки виробництва.

4. Показники, що характеризують стан організаційних етапів підготовки виробництва: питома вага прогресивних виробничих процесів в загальній кількості нових процесів; наявність організаційних проектів цехів, ділянок, бригад і ступінь обхвату ними виробничих підрозділів; питома вага норм праці і матеріалів по нових výroбах, охоплених технічним нормуванням; терміни технічного, виробничого і економічного освоєння нової продукції та ін. Ці показники дозволяють судити про

якість організаційних робіт підготовки виробництва.

5. Показники, що характеризують стан організації і управління процесами створення нової техніки: тривалість і структура циклу підготовки виробництва, ступінь паралелі і безперервності процесів створення нової техніки, рівень організації праці працюючих, ступінь централізації робіт і показники спеціалізації підрозділів, застосування мережних методів планування, ступінь охопту робіт по підготовці виробництва плануванням, застосування економіко-математичних методів і обчислювальної техніки в роботах по керуванню, ефективність матеріального і морального стимулювання працівників. Аналіз цих показників дозволяє зробити висновок про ефективність організації робіт по підготовці виробництва і керуванні цими роботами.

6. Показники, що характеризують економічність процесів підготовки виробництва і їх впливу на економіку підприємств: рівень трудових, матеріальних і грошових витрат на створення нових видів продукції, ступінь впливу підготовки виробництва на економіку підприємства, характеристика використаних методів економічного стимулювання працівників. Дана група показників дає уявлення про економічні результати організації процесу створення нової техніки [3, с.84].

Використовуючи приведену систему техніко-економічних показників, можна виконати аналіз стану підготовки виробництва на підприємствах тієї або іншої галузі. При цьому виділяють наступні його види:

- аналіз техніко-економічних показників стану;
- аналіз підготовки виробництва підприємства;
- порівняльний аналіз стану підготовки виробництва.

Мета аналізу техніко-економічних показників підготовки виробництва промислового підприємства – встановити стан організації підготовки і розкрити можливості скорочення термінів робіт із створення нової продукції, зниження витрат на підготовку виробництва, підвищення якості і економічності нової техніки. В процесі аналізу встановлюють показники, які характеризують стан підготовки виробництва, і потім їх порівнюють з нормативним рівнем або з показниками попередніх років. Аналіз виявлених відхилень і встановлення їх причин дозволяють розробляти заходи по усуненню недоліків і досягненню оптимального рівня тих або інших показників.

При порівняльному аналізі стану підготовки виробництва по групі споріднених підприємств галузі виявляються можливості скорочення термінів і витрат на підготовку виробництва, досягнення високого техніко-економічного рівня створюваної техніки. В процесі аналізу встановлюються показники підготовки виробництва в динаміці за ряд років по групі споріднених підприємств і відхилення показників підприємства

від середнього і найвищого рівня, досягнутого передовими підприємствами. Вивчення причин виявлених відхилень дозволяє визначити шляхи досягнення якнайкращих показників [2, с.265].

Мета аналізу показників підготовки виробництва – одержати уявлення про рівень робіт на підготовчій стадії і визначити можливості скорочення термінів робіт, витрат на створення виробів даного типу, підвищення їх якості і економічності. Досліджуючи технічні і економічні показники тих або інших видів нової техніки, встановлюючи взаємозв'язок і взаємозалежність між ними, можна виявити шляхи вдосконалення підготовки виробництва на підприємстві, в конструкторській організації. Всі три види аналізу доповнюють один одного і використовуються в практичній діяльності промислових підприємств, наукових і конструкторських установ.

1.Ильин А. И. Планирование на предприятии: Уч. пособие. В 2 ч. Ч.1. Стратегическое планирование. – Минск: ООО “Новое знание”, 2000. – 350 с.

2.Мароши М. Организация, стимулирование, эффективность. – М.: Экономика, 2001. – 690 с.

3.Туровец О. Г. Организация производства на предприятии. – Ростов-на-Дону: Издательский центр „Март”, 2002. – 464 с.

Отримано 14.04.2004

УДК 65.012.32

Т.С.ВОІНОВА, канд. екон. наук, А.В.БОНДАРЕНКО

Харківський державний економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються різні тлумачення терміну „адаптація”, розбіжності підходів до адаптації підприємств. Підприємство розглядається як сукупність певних підсистем, які мають властиві їм механізми дії та взаємодії між собою для досягнення загальної мети, з урахуванням суперсистемних, синергетичних ефектів. Наводиться власне тлумачення терміну „адаптація підприємства”.

Сучасний стан економіки України характеризується трансформаційними процесами, які постійно змінюють умови функціонування підприємства. Ринкові процеси орієнтують підприємство на підвищення гнучкості, динамічності при обов'язковому рості ефективності господарювання та швидкої реакції на зміни, що відбуваються. Тому пристосування підприємств до умов ринкового середовища є одним із найважливіших напрямів у стратегії будь-якого суб'єкта господарювання.

Усе це обумовлює необхідність побудови відповідних механізмів реагування на зміни в навколишньому середовищі підприємства, зміни в структурі, комунікаціях та делегуванні повноважень. Але для цього потрібно знати сутність та головну мету цього процесу.